

Diabetesforbundets innspill til Prop. 116 L (2024–2025) Endringer i tobakksskadeloven, strålevernloven og atomenergiloven (utvidelse av røykeforbudene og forbud mot grensekryssende fjernsalg)

Diabetesforbundet takker for muligheten til å komme med innspill til Stortingets behandling av Prop. 116 L (2024–2025) Endringer i tobakksskadeloven mv.

Norge er det eneste landet i Norden hvor røykeandelen blant unge ikke har gått ned siden 2018. Norsk ungdom i alderen 16 til 24 år røyker mer enn lignende aldersgrupper i alle de andre nordiske landene, ifølge en ny rapport fra Nordens velferdssenter. Unge menn i Norge har aldri røykt like mye av og til ('festrøyking') som de gjør nå (24 %), og andelen unge kvinner som bruker e-sigaretter har eksplodert (økt til 17 % inkludert 3 % daglig).

Data fra Norsk diabetesregister for voksne i 2023 viser fortsatt høye røyketall blant personer med diabetes type 1. Hele 11,8 prosent rapporterer at de er dagligrøykere. Dette er høyere enn hos den generelle befolkningen, der 7–8 prosent oppgir å røyke daglig, ifølge Statistisk sentralbyrå. Blant personer med diabetes type 2 er tallene enda høyere. Dette er en viktig påminnelse om at kampen mot tobakk og nikotinholdige produkter ikke er over. Dette er et arbeid som krever kontinuerlig oppmerksomhet og handlekraft.

Både de makrovaskulære og mikrovaskulære komplikasjonene ved diabetes forverres av røyking, og ved etablert mikrovaskulær komplikasjon (retinopati, nevropati og nefropati), vil røyking medføre en betydelig økt risiko for kardiovaskulær sykdom, i tillegg til at de mikrovaskulære komplikasjonene i seg selv (som f.eks. risiko for å utvikle nyresvikt) er betydelig mer alvorlig ved røyking.

Diabetesforbundet støtter derfor forslagene i proposisjonen og kommer med noen begrunnelser og kommentarer nedenfor.

Forslag om utvidelser av tobakksskadelovens røykeforbud

Diabetesforbundet støtter forslagene om røykfrie lekeplasser og idrettsplasser og forbud mot røyking i privatbiler med barn til stede, tiltak som vil bidra til å de-normalisere røyking og beskytte sårbare grupper mot passiv røyking. Samtidig som vi ønsker forslagene velkommen, synes vi det vanskelig å se hvordan disse tiltakene alene skal snu trenden med at så mange unge festrøyker. I folkehelsemeldingen uttrykker regjeringen at den vil utrede forslag til røykeforbud på uteserveringer, festivalområder, offentlige strender og parker, samt tiltak for å redusere plager fra røykingen til naboer i leilighetskomplekser. Slike reguleringer har allerede blitt innført i andre land, blant annet i Sverige og Finland. Norge har satt seg et mål om å få en tobakks- og nikotinfri generasjon. Dette krever en mye mer offensiv tilnærming. Forbud mot røyking på festivalområder, utendørs på serveringssteder osv. er særlig viktig for å opprettholde de-normalisering gjennom ungdomstiden da de fleste begynner å røyke mens de er unge.

Grensekryssende fjernsalg av tobakksprodukter mm.

Diabetesforbundet gir full støtte til forslaget om å forby grensekryssende fjernsalg. Vi er imidlertid skuffet over at nettsalg ikke blir forbudt og at mye av den ulovlige markedsføringen av tobakk dermed kan fortsette på nett.

I regjeringens nasjonale tobakksstrategi står det at tilgangen til tobakksvarer skal bli vesentlig redusert for å verne barn og unge, og at regjeringen vil innføre forbud mot fjernsalg av tobakksvarer og e-sigaretter. Diabetesforbundet mener det burde innføres et forbud mot nettsalg. At «grensekryssende fjernsalg» forbys, må sees på som et første steg mot dette målet.

Forbud mot innførsel av tobakksvarer mv. for mindreårige

Diabetesforbundet støtter at forbudet mot innførsel av tobakksvarer for personer under 18 år bør inntas i samme lovbestemmelse som de øvrige aldersgrensene. Manglende tydelig aldersgrense i tobakksskadeloven kan hindre helhetlig håndheving av regelverket, mens en mer helhetlig og lettfattelig regelstruktur er avgjørende for effektiv håndhevelse og etterlevelse.

Saksbehandlingsregler for godkjenning av nye produkter

Diabetesforbundet støtter at produktet ikke skal anses for godkjent selv om saksbehandlingstiden er utløpt. Av hensyn til folkehelsen vil det være svært uheldig å la nye tobakks- og nikotinprodukter bli godkjent uten at søknaden er blitt tilstrekkelig vurdert (inkludert i komplekse vurderinger) av offentlig myndighet.